

KADER - KAZA

“Kader: Cenab-ı Hakk’ın, ezelden ebede, olmuş ve olacak her şeyi bilip takdir etmesi.

Kaza: Kaderde planlanan bir şeyin yaratılması, varlık sahasına çıkarılması.”

(1) KADER NEDİR?

Kâinatın altı devrede yaratılışından, insanın ana rahminde dokuz ayda teşekkülüne kadar her hâdise kaderi gösteriyor!..

Güneş sisteminden atom sistemlerine kadar her hikmetli tanzim, kaderi ilan ediyor!..

Elementlerin sayıları ve özellikleri, kaderden haber veriyorlar!..

Bitkilerin ve hayvanların türlere ayrılmış olması, her türe farklı kabiliyetler takılması, hep kader ile olmuş!..

Meleklerin, hayvanların ve cansızların sabit makamı kılınması, insanların ve cinlerin ise imtihana tâbi tutulması, kader ile plânlanmış!...

Cennet ve cehennemın yaratılması, kader ile takdir edilmiş!... O menzillere hangi yollardan gidileceği de yine İlâhî ilim ile tespit edilmiş!...

Hangi güzel amele ne kadar sevap, hangi günaha ne kadar azap verileceği de kader ile tayin edilmiş!..

Kısacası, “kader; Hak Teâlâ’nın, ezelden ebede kadar olmuş ve olacak her şeyin, her şeyini ve her hâlini, zamanını ve mekânını ezeli ilmiyle bilip, ona göre, takdir etmesi,” kaza ise, “kaderde planlanan bir şeyin yaratılması, varlık sahasına çıkarılması...”

İnsan, yaratılışı icabı, kadere inanmakla mükellef!.. Çünkü, ölçüden, tartıdan anlıyor. Yapmaya karar verdiği bir evin odalarını bilerek takdir ediyor. Yarını hakkında planlar kuruyor, hedefler tespit ediyor, kararlar veriyor.

(2) KADER VE CÜZ’İ İHTİYARÎ

Kader Risalesi’inden bir hakikat dersi:

“Kader, nefsi gururdan ve cüz’-i ihtiyarî, adem-i mes’uliyetten kurtarmak içindir ki,

mesail-i imaniyeye girmişler.” Sözlür

Bu cümlede iki ayrı hakikat birlikte sunulmuş: Birisi, “kader, nefsi gururdan kurtarır.” Diğeri de, “cüz’i irade ile insan, sorumluluğru üzerine alır ve günahlarının cezasını çekmeyi hak eder.”

Bu iki mesajın açıklanması, bir bakıma, řu âyet-i kerimenin de tefsiridir:

“Sana isabet eden her iyilik Allah’tandır, sana isabet eden her kötülük nefsendendir.”
Nisa Sûresi, 79

Bir arı düşünelim; irade ve akıl sahibi olsun. Şimdi bu arı, yaptığı bal ile övünmek yerine, Rabbine şükür ve hamd edecek ve diyecektir ki:

“Karasinekler de uçuyorlar, ama onlardan bal çıkmıyor. Ben bal verecek şekilde programlanmasaydım bu işi başaramazdım. Öte yandan, baharı ben getirmiyor, çiçekleri ben açtırmıyorum. O halde gururlanmamın bir mânası yok!”

Arının balı gibi bizim ibadetlerimiz de birer İlâhî lütuf. Bunlarda bizim hissemize çok az şey düşüyor.

“Dinin direği” olan namazı düşünelim:

Namazı Allah emretmiş.

Nasıl kılacağımızı Allah Resulü(asm.) öğretmiş.

Namaz kıldığımız mekân Allah’ın.

Dünyayı döndürmekle namaz vakitlerimizi getiren O.

Abdest aldığımız su da O’nun, okumamıza yardım eden hava da.

Namazda okuduğumuz Kur’ân âyetlerini de O inzâl buyurmuş.

Bunların hiçbirisi bizim irademizle olmuş değil.

Geriye ne kalıyor:

“Namaz kılmaya yahut kılmamaya karar vermek.”

İşte, kıldığı namazda insanın cüz-i iradesine bu kadar bir hisse düşüyor.

O halde insan, yaptığı ibadet ile övünemez, ancak bu şerefe mazhar olduğu için Rabb’ine şükreder.

İRÂDE İMTİHANI

Rabbimiz bilinmek ve tanınmak diledi ve bu varlık âlemini yarattı.

İlâhî irade nelerin nasıl olmasını dilemişse hepsi o iradeye uygun olarak şekillendi, bezendi, donandı ve varlık sahasında boy gösterdiler.

O'nun iradesine kim karşı koyabilirdi!

Cinler mi melek olacağız diyebileceklerdi?

Hayvan mı, ben insan olacağım, diye diretecekti?

Dünyaya, durması yasaklanmıştı. İstirahat yüzü görmeyecekti, tâ kıyamete kadar.

Hiçbir varlık, bu âleme geleceği zamanı da kendisi tayin etmiş değildi. Öyle olmasa, bugünkü koyunlar, hiç âhîrzaman insanlarına gıda olmak isterler miydi?

Bir noktanın koordinatları belirlenmiş ise, grafikte alacağı yer de belli demektir.

Bütün mahlûkat da iki eksene bağlı: Zaman ve mekân.

Hangi zaman ve mekânda yaratılacağı belirlenmiş...

Varlık âlemi içerisinde insan ayrı bir ihsana mazhar. Ona cüz'i irade verilmiş.

Gerçekten irade büyük bir lütuf.

Örümceğin bir ağı vardır, başka birşey örmeyi dileyemez. İpek böceği de ağdan anlamaz.

Ama, insan öyle mi? Elinden, iğne de çıkıyor, füze de... Fikrinden, nice farklı, hatta birbirine zıt kitaplar doğabiliyor.

Kul olduğunu bilen ve bunun şuuruna eren insan, kendi cüz'i iradesini Rabbinin küllî iradesine tâbi kılar. Yâni, O neden razı oluyorsa onu yapar; neye rızası yoksa ondan kaçar.

Cenâb-ı Hakk bu irade imtihanını başarabilen kullarını ebedî Cennetle lütuflandıracaktır. İradelerini O'na isyanda kullananlar için de bir ebedî Cehennem takdir etmiştir.

Geliniz o azap diyarına uğramamak için irademizi hayırda kullanalım...

Böyle yaparsak Cennetleri çok gerilerde bırakan rızaya kavuşuruz.